ל) [לעיל נב: לקמן פט.],() [לעיל טו: נב:], (ג) נדה מד: [ע"ש תוס"], ד) [לקמן פה:], ד) [לעיל עט: ושם נסמן], ו) [בערוך ערך בע ד' אימא בועמא], ו) שבת קו. קכב:, ק) וויקרא כאן, להן, כ) נעי תוס׳ נדה מד: ל"ה איש כי יכה], () [כדאיתא פסחים מג.], מ) [לעיל עט.],

תורה אור השלם 1. וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמוֹ מוֹת שמות כא טו יומת: בְּיבֶה אִישׁ וְמֵת מוֹת. יוּמֶת: שמות כא יב זּמְת: הַבָּהוּ בְּיָדוֹ 3. אוֹ בְאֵיכָה הִבָּהוּ בְּיָדוֹ וימת מות יומת המכה אַת הַרֹצֵחַ בִּפָּגִעוֹ בוֹ:

ייי רמדרר לה רא עדים ירצח את הרצח בָּי ב יְּיְבָּיוֹ עֶּזֹי יְיִּי בְּיִּ וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְּנֶפֶּשׁ לְמוּת: במדבר לה ל [לפי תוס׳] וְאִישׁ כִּי יַכֵּה בָּל נֶפֶּשׁ אָדָם מוֹת יוֹמָת: ויקרא כד יז מַבַּה אָדָם יומָת:

ויקרא כד כא ויקרא כד כא הַנְּבָּה נָפָשׁ בְּהֵמָה. יְשַׁלְמֶנֶּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: ויקרא כד יח 7. לא תִקֹם וְלא תִטר אֶת בְּנֵי עַמֶּךְ וְאָהַבְּתָּ לְרֵעֲךְ בְּמוֹךְ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט יח

גליון הש"ם

גיטין דף מב ע"ב תוס' ד"ה

הגהות הב"ח (ה) גמ' רב פפא לה שביק אלו הן הנחנקין. ממרא על פי בית דין. כמו ממרים הייתם עם ה' (דברים ט). שמסרב על פי ב"ד הגדול שבלשכת הגזית: וווממי בת כהן. אע"פ שהם היו מחייבין אותה שריפה אין נדונין אלא במיתה שהיו מחייבין לבועל והיינו חנק כשאר בא על אשת איש

כדמפרש קרא היא משרף חי ולא בועלה חוממיה ילפינן מכאשר זמס לעשומ לאחיוש לאחיו ולא לאחותו: ובועלה. בנשוחה בת כהן קמיירי אבל ארוסה בועלה בסקילה: גבו' ס"ד. בתמיה: קטל חד בסייף. כדתנן בפרקין לעיל (דף עו:) אלו הן הנהרגים הרולח ועיר הנדחת: מחי חיכה למימר. הכח דאיכא למדרש דאביו בחנק: אלא מדכתיב מכה חיש ומת. היכח דבעי מיתה מפרש מיתה בהדיא: אפינו נפלים. כגון בן תשעה ורחשו חטום או שיש לו שני גבין דלא חיי: דכתיב ביה נפש. ונפש משמע דם דהוה חבורה: הכחישה. לבהמה: באבנים. דלח עשה בה חבורה: לנפש חדם. דהיינו אביו דאע"ג דלא בעינן מיתה חבורה מיהא בעינן: אלא הקישת למה לי. דחתקש מכה חדם למכה בהמה בחד קרא הואיל וילפת ליה מאם אינו ענין: **לכדתניא דבי** חוקיה. בב"ק [בהמניח] (דף לה.) לפטור חייבי מיתות שוגגין מן התשלומין מה מכה בהמה לא חלקת בו וכו': הניחת וכו'. פלוגתה דרבי יוחנן ורשב"ל בכתובות באלו נערות (דף לד:): מה מכה בהמה לרפוחה. כגון מקיז דם פטור מן התשלומין שהרי לא הזיקה: אף מכה אדם. דהיינו אביו: לרפואה פטור. ממיתה ואע"ג דחבורה היא: ואהבת לרעך כמוך. לא הוזהרו ישראל מלעשות לחבריהם אלא דבר שאינו חפץ לעשות לעלמו: סילוא. קון ישב לו בבשרו: למפחח ליה כוותא. כויה להוליא ליחה ממנה: **אי הכי אחר נמי**. לא ליפתח שהרי כל ישראל החהרו על חבלת חבירו דכתיב (דברים כה) לא יוסיף פן יוסיף: שגגת לחו. כשחין מתכוין שגגה באיסור שזדונו לאו בעלמה דקיל: מחט של יד. היה מחט קטנה שתופרין בה בגדים ניטלת בשבת ליטול בה את הקוץ. ומשום דקתני לה להלן במסכת שבת בפרק כל הכלים (דף קכב:) גבי ושל שקאין לפתוח בו את הדלת קרי ליה להא קטנה מחט של יד: דילמא חביל. ועביד חבורה בשבת: מקלקל הוא. וכל המקלקלין פטורין בחלול שבת דמלחכת מחשבת כתיבי וחין מחייב אמקלקל אלא רבי שמעון ומקלקל בחבורה רבי שמעון נמי לא מחייב אלא במתכוון לכך דהוי לריך לחבלה אבל הנוטל קוץ אין לריך לחבלה וברלונו לא יחבל:

אלן הן הנחנקין: ה"ג ואצטריך למכתב מכה איש ומת ואצטריך למכתב ואיש כי יכה כל נפש. ולא כמו שכתוב בספרים כל מכה נפש דבפרק יולא דופן (נדה מד: ושם) גמרינן בן יום אחד דההורגו חייב ומפיק ליה מדכתיב וחיש כי יכה כל נפש נפש כל דהום:

אלו הן הנחנקין "המכה אביו ואמו יוגונב נפש מישראל יוזקן ממרא ע"פ ב"ד ונביא השקר הוהמתנבא בשם עבודת כוכבים יוהבא על אשת איש יוזוממי בת כהן "ובועלה: גב" מכה אביו ואמו מנלן דכתיב ימכה אביו ואמו מות יומת שמוכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק . אימא עד דקטיל ליה מיקטל ס"ד קטל חד בסייף ואביו בחנק יהניחא למ"ד חנק קל אָלא למאָן דאמר חנק חמור מאי איכא למימר אלא מדכתיב ימכה איש ומת מות יומת וכתיב 3או באיבה הכהו בידו וימות שמע מינה כל היכא דאיכא הכאה סתם לאו מיתה הוא ואצמריך למיכתב מכה איש ואיצטריך למכתב יכל מכה נפש דאי כתב רחמנא מכה איש ומת הוה אמינא איש דבר מצוה אין קטן לא יכתב רחמנא כל מכה נפש ואי כתב רחמנא כל מכה נפש הוה אמינא אפילו נפלים אפילו בן שמונה צריכי ואימא אע"ג דלא עביד ביה חבורה אלמה תנן ייהמכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה אמר קרא ימכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה עד דעביד בה חבורה דכתיב בה ינפש אף מכה אדם עד דעביד חבורה מתקיף לה רב ירמיה אלא מעתה הכחישה באבנים הכי נמי דלא מיחייב אלא אם אינו ענין לנפש בהמה דהא אי נמי הכחישה באבנים חייב תניהו עָנין לנפש אדם אלא הקישא למה לי לכדתניא יידבי חזקיה הניחא למאן דאית ליה תנא דבי חזקיה אלא למאן דלית ליה תנא רבי חזקיה היקישא למה לי מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור דאיבעיא להו בן מהו שיקיז דם לאביו רב מתנא אמר יואהבת לרעד כמוך רב דימי בר חיננא אמר מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור 🕪 רב לא שביק לבריה למישקל ליה סילוא מר בריה דרבינא לא שביק לבריה למיפתח ליה יכוותא דילמא חביל והוה ליה שָגגת איסור אי הכי אחר נמי אחר שיגגת לאו בנו שגגת חנק ״והדתנן ימחט של יד ליטול בה את הקוץ ליחוש דילמא חביל והויא לה שגגת סקילה התם מקלקל הוא הניחא למאן דאמר למקלקל פטור אלא למ"ר חייב מאי איכא למימר מאן שמעת ליה דאמר מקלקל בחבורה חייב ר' שמעון היא

ספק אכל (כריסות ד' יט:) הנח לתינוקות הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב ומדמחייב רבי שמעון מתעסק בחבורה שמע מינה

איש דבר מצוח אין. יש ספרים שכתוב בהן אשה לא ואע"ג דהשוה הכתוב אשה לאיש וכו׳ 0 הני מילי בפרשה שנאמרה בלשון זכר אבל היכא דכתיב איש בהדיא ממעטין אשה כדפירש שלהי פרק ד' מיתות (לעיל סו.) גבי מקלל אביו ואמו: הוה אמינא אפילו נפלים. חימה

מאן שמעת ליה ראמר מקלקל בחבורה חייב ר"ש. פלוגתה דר׳ יהודה ור״ש במקלקל בחבורה ומקלקל בהבערה לא מלינו בפירוש לא במשנה ולא בברייתא ובפרק האורג (שבת דף קו. ושם) דחק רש"י לפרש דנפקא מפלוגתא דמלאכה שאינה לריכה לגופה פטור עליה הלכך אין לך חובל ומבעיר שאינו מקלקל ואפילו מבעיר עלים לחבשילו מקלקל הוא אצל העצים ומה שהוא מתקן אצל אחרים לרבי שמעון לא חשיב ליה דהא מלאכה שאינה לריכה לגופה היא אם כן כי חייב הכתוב חובל ומבעיר מדאלטריך למשרי מילה ומדאסר הבערה דבת כהן על כרחיך במקלקל נמי חייב אבל רבי יהודה סבירא ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה הלכך חיוב דחובל בצריך לכלבו ומבעיר בצריך לאפרו משכחת לה ואע"פ שמקלקל הוא אצל מלאכה עלמה מתקן הוא אלל אחרים ולרבי יהודה בכי האי גוונא מלאכה היא משום תיקון דאחרים אבל מקלקל ואינו מתקן פטור לשון הקונט' כתבתי השתא הא דאמרי׳ התם בפרק האורג (שם) תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן כל המקלקלין פטורים חוץ מחובל ומבעיר אמר ליה פוק תני לברא מתוך פי' הקונטרס דר' אבהו כר"ש ורבי יוחנן דבעי לריך לכלבו ולאפרו

א״כ היכי מיחייב דמי וולדות הא מיחייב מיתה וי"ל דה"א דהכא גזירת הכתוב היא היכא דלא נתכוין לוולדות כדאשכחן לרבי מי ונתתה נפש תחת נפש ממון אי נמי נהי דהוה מיחייב אנפל לאחר שנולד קודם שנולד לא מיחייב: הכחישה באבנים בו'. בהכחשה דלא הדרא איירי דאם לא כן לא שייך נזק דמקרי שבת מידי דהוה אהכהו על ידו ולמתה וסופה לחזור ובבהמה ®לא שייכי ד' דברים: אלא למאן דלית ליה דתנא דבי חזקיה. פירשתי לעיל גפ׳ הנשרפין (דף עט: ד״ה בין):

חובל ומבעיר אינה משנה כו' משמע כר׳ יהודה וזהו תימה א״כ אמאי א״ל פוה תני לברא אטו משום דס"ל כרבי יהודה מאן דתני כר"ש משתיק ליה דכי האי גוונא פריך פרק קמא דחולין (דף טו.) ועוד אי חשיב תיקון גמור לריך לכלבו ולאפרו אמאי נקט חובל ומבעיר ועוד דר"ש אפי" בחובל ומבעיר בעי שתהא לריכה לגופה כדמסיק בשמעתין גבי חובל ובשלהי ספק אכל (כרימות דף כ:) גבי הבערה על כן נראה דר׳ אבהו ור׳ יוחנן אליבא דר״ש פליגי דר׳ אבהו כר״ש כדאיתא בפרק האורג (שבת דף קו.) ורבי יוחנן אליבא דר״ש פליגי דר׳ אבהו כר״ש כדאיתא בפרק האורג (שבת דף קו.) ורבי יוחנן אבר דאפילו ר׳ שמעון בעי מיקון קצת ומיהו לא חשיב תיקון שיתחייב בכך לר׳ יהודה דאין דרך לחבול בחבירו ליתן לכלב ולשרוף גדיש בשביל אפר ופלוגתא דמקלקל בחבורה דרבי יהודה ורבי שמעון קים ליה להש״ס או בקבלה או שמא ברייתא שנויה בשום מקום וכי תימא לרבי אבהו כיון דליכא תיקון א״כ בריכה לגופה היכי משכחת לה הא משכחת לה באיסורי הנאה שסבור שיכול ליהנות וליתן לכלבו וכן מבעיר באיסורי הנאה שסבור שיכול לבשל קדירה ועוד יש לדקדק פלוגתא דמקלקל בחבורה מדתנן בפסחים פר׳ אלו דברים (דף עב: ושם עג. ושם) ושאר כל הזבחים ששחטן לשם פסח אם אינן ראויין חייב ואמרי? בגמ׳ מאן תנא דשני ליה בין ראוין לשאיטן ראוין ר״ש הוא ואמריטן החם לעיל מיניה דאיירי בטועה אלמא מחייביטן מתעסק ואמריטן בפ׳

א א מיי׳ פ״ה מהלכות ממרים הל"ה ופט"ו מהלכות סנהדרין הלי"ג סמג לאוין ריט ועשין קו טוש"ע יו"ד סי' רמא סעיף . א בהג״ה [וטוש״ע ח״מ סי׳

מכד סעי' א]: מכל טעי מן. ב מיי' פט"ו מהלכות סנהדרין שם ופרק ט מהלכות גניבה הל"א סמג

לאוין קלד: ג מייי פט"ו מהלכות סנהדרין שם ופ"ג מהלכות ממרים הלכה ח

מהלכות ממרים הלכה ח סמג לאוין קיג: ד מיי' פט"ו מהלכות סנהדרין שם ופ"ע מהלכות יסודי המורה הל"א ופ״ה מהלכות ע״ז הל״ח סמג לאוין לה: ה ה מיי' פט"ו מהלכות

סנהדרין שם ופרק ה' מהלכות ע"ז הלכה ו סמג לאוין לב:

ל ו מיי׳ פט״ו מהלכות סנהדרין שם ופ״ח מהלכות איסורי ביאה הל״ו

ממכוע מיקורי בימה של ד סמג לאוין קג: ז' ז' מיי' פ"יכ מהלכות עדות הל"י: ח' ח' מיי' פ"יג מהלכות

איסורי ביאה הל"ג: ש ט מייי שם פ"א הלכה

י ממיי פ״ה מהלכות ממרים הלכה ז סמג לאוין רי"ט טור שו"ע יו"ד סימן רמא סעיף ג [טוש"ע מ"מ סי׳ מכד סעי׳ אן: אב מיי׳ פכ״ה מהלכו׳

בת הל"ח מכת"ה מהכרי שבת הל"ח מתג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שח מעיף יא: יב ל מיי פ"א מהלכות שבת הלי"ז ופ"ח הל"ו שבת הלי"ז ופ"ח הל"ו ומ"י הל"י ומי"ב הל"ח ופ״ד מהלכות חובל הל״ח סמג לאוין סה ועשין ע: